

APOSTOLUL

CURIERUL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMANE DIN BUCUREȘTI

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ.

TOATĂ CORESPONDENȚA CU PRIVIRE LA „APOSTOLUL” SE TRIMITE LA MITROPOLIA DIN BUCUREȘTI, PE NUMELE PR. EUGENIU BĂRBULESCU, SUBDIRECTORUL CANCELARIEI ȘI REDACTORUL RESPONSABIL AL FOII.
Abonamentul pentru preoți, diaconi și instituții 50 lei pe an, pentru cântăreți și paraoliseri 25 lei pe an.

CHESTIUNEA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI RELIGIOS ÎN ȘCOALELE NOASTRE

CUVÂNTAREA

ținută de I. P. S. Mitropolit Primat în Ședința Senatului de la 7 Iunie 1924

D. M. Pherekyde, președinte: D-lor senatori, intrăm în ordinea de zi.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat Miron Cristea are cuvântul la discuțiunea generală asupra legii învățământului primar.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat Miron Cristea: D-le președinte, d-lor senatori, proiectul de învățământ care este la ordinea zilei, depășește cadrul unui proiect obișnuit și are importanța unei legi fundamentale, căci el privește instruirea și educația generațiilor noastre tinere, a viitorului nostru de mâine.

În măsura în care vom izbuti prin noua lege să dăm îndrumare bună tinerilor noastre generațiuni, în măsura aceea, noi cei mai bătrâni vom putea închide liniștiți ochii, căci viitorul țării pe care cu cele mai mari jertfe au făcut-o cei de astăzi și înaintașii noștri, va fi depus în mâini bune, cari vor înțelege să o conducă pe temelii românești și creștinești pentru vecii vecilor.

Proiectul se poate privi din multe laturi, ceea ce se va face — cred — de oratorii înscrise. Eu voi atinge numai momentele pe cari le consider hotărâtoare de căpetenie în materie de învățământ primar și anume necesitatea educațiunii religioase, atât de neglijate în vechiul regat.

D-lor senatori, din toate părțile ne vin la urechile noastre zilnic vești că mentalitatea omenirii s'a schimbat, că războiul mondial a prefăcut sufletul oamenilor și — cu durere fie zis — în spre rău și nu în spre bine. Toată lumea este, în mare parte, preocupată de dorul fără saț al îmbogățirii prin orice mijloc. În drumul acesta cinstea pare *ridiculă*.

Spiritul materialismului a devenit atât de cras și a împăiejenit năzuințele unui număr atât de mare din populațiune, în cât, în adevăr, cei ce stau în fruntea așezămintelor unui neam și a unei țări, sunt cuprinși

de îngrijorare cu privire la viitorul de mâine.

Pretutindeni auzim plângeri că nu mai există conștiințiozitate în afaceri ; toată lumea se plânge de scumpirea neonestă a traiului ; toată lumea dorește plată multă dar lucru puțin ; acolo unde mai înainte a existat un funcționar, nu ajung doi și trei. Pretutindeni sunt plângeri că așezămintele noastre nu merg, căile ferate nu sunt la înălțimea lor, că se produc ciocniri. Zilnic citim că a ars fabrica cutare ; mereu pagube de milioane : la nasul nostru arde gara de Nord și pirotehnia, o mulțime de înșelăcluni și fraude, încât dacă ai fi cu firea mai slabă și ai spicui zilnic în foile noastre asemenea, abnormități sociale și sufletești, ar trebui să ai momente de oarecare des-nădăjduire și deprimare.

Din toate acestea un lucru putem abstrage că sufletul omenirii și o parte a sufletului neamului nostru încă suferă azi de această boală generală.

Deci, ca să ne întărim creanga de sub picioare, ne trebuie un lucru foarte simplu. Să nu credeți că cine știe ce filozof mare trebuie să fii, că cine știe ce cărți de știință adâncă trebuie să deschizi, ca să te convingi pe ce cale trebuie să conduci generațiile noastre de mâine. Chestia se poate rezolva cu puțin simț bun. Să vă spun o întâmplare : înainte cu câțiva ani, am asistat la discuțiunea a trei oameni ; toți trei se plângeau, că toate merg rău, că nu mai pot de scumpetea traiului, că dacă intri într'un magazin îți trage șapte piei, că toată mașinăria vieții publice s'a hodorogit și fiecare caută să găsească și să indice care este cauza acestei situații bolnăvicioase. Unul dintre ei, care nu-ți făcea impresia unui om care să fi avut profunde studii teoretice, în instinctul lui firesc, a rezolvit chestiunea care mă preocupă astăzi pe mine în cuvântarea mea. El a spus foarte clar,

că dacă toată mașinăria vieții publice nu merge bine, cauza principală este că, **ce-tățenii țării nu au o suficientă educație creștinească**. Când aceasta va fi în inima tuturor, o mulțime de rele, de cari ne plângem astăzi, în mod automat vor înceta de sine.

Deci, d-lor, atunci când d. ministru al instrucțiunii publice va voi să aplice cuvintele celui mare pedagog care a zis : «incredințați-mi mie educația tineretului și eu voi reforma lumea», și dacă d. ministru al instrucțiunii publice, care din întâmplare este și doctor al trupurilor, va vrea să asaneze societatea, să vindece, să lecuiască și sufletele cetățenilor, trebuie să se pună pe punctul de vedere nu numai al instrucțiunii, al înzestrării sufletului tineretului cu toate cunoștințele elementare de cari un om civilizată are lipsă, ci mai presus de toate trebuie să pună la temelie proiectului său, **momentul educațiunii** tineretului nostru generațiunii. (Aplause).

Călăuziți de acest principiu, precizat în cuvintele mele, care este scopul principal al școlii primare și care **trebuie să fie?**

Mulți măsoară cu barometrul alfabetismului sau analfabetismului nimbul cultural al unui popor. Foarte insuficient este aceasta, după părerea mea. Nu cine știe scrie și citi are să ridice la înălțime țara aceasta și să-i asigure viitorul. Din contra, cunoștințele multe fără nobleță de suflet, fără cultura inimii, devin o primejdie socială. Deci, scopul școlii primare nu se poate mărgini la aceea, ca să dea tineretului cunoștințele elementare, de cari fiecare om are trebuință ca să-și asigure existența sa individuală, în valvârtejul și paiajinișul feluritelor interese, cari astăzi se ivesc în orice societate, ci scopul principal al școlii primare este, a crește din tineri, după cum spune Herbart, Ziller și Rhein, **caractere** religioase și morale. Poetul nostru Goga,

Într'o poezioară ne povestește cum într'un sat părintele Irimie îngropa pe un om.

Atunci cineva întreabă pe preot: «Pe cine îngropi părinte azi?» Părintele, plin de satisfacție, răspunde celui curios: «**Pe un om de omenie**». Eu zic: fericite de acela despre care popa la prohod, a putut să spună, că a fost om de omenie.

Iată scopul școlii, expus în cuvinte populare.

Să creștem pe cetățeni ca să fie oameni de omenie, adică astfel de oameni, cari să aibă simțul nu numai pentru egoismul intereselor lor individuale, pentru trebuințele lor familiare, ci să simtă că au îndatoriri și pentru interesul obștesc al societății pentru aproapele lor, și să lucreze astfel.

Numai acela este omul desăvârșit.

Acum în aplicarea acestui principiu, nu ca mitropolit al țării, nu ca arhiereu sau preot ce sunt, ci ca român și ca bărbat de școală, care mi-am început cariera mea ca dascăl de școală primară, cu plată de 350 zloți la an, spun că nu există un mijloc mai efectiv și mai bun întru a da **educațiune** generațiilor viitoare, în sensul indicat de mine, decât religia creștină sau învățăturile bisericii noastre strămoșești. De fapt, nu există nici un obiect de învățământ care să scoată mai cu înțeles la iveală învățăturile sublimе ale altruismului, nu există nici un obiect din învățământ ca religiunea noastră creștină, care să fie în stare a sădi cu mai sănătoase rădăcini în sufletul fraged al tineretului, gândul și ideea de **jertfă pentru aproapele** său, de abnegație de a-ți trage singur dela gură, o bucată de pâine și a o da celui nevoiaș și sărac care nu o are; nu există nici o pildă mai grăitoare, mai mișcătoare în acest sens ca pilda lui Hristos, care *se jertfește* pentru salvarea altora.

Nu există un obiect de învățământ mai educativ, ca religiunea bisericii noastre, care

este religiunea iubirii; și *iubirea este pentru educațiunea socială, ceea ce căldura soarelui este pentru holdele noastre.* (Aplause).

În această privință, atât legile școlare din trecut, cât și aplicarea lor, au păcătuit mult.

Învățământul religios în școlile vechiului regat eră slab, neglijat; ba se pregătea calea pentru a se scoate cu totul și puțină religie din școală.

Iată, de ce eu, Mitropolitul țării, de 5 ani de zile de când sunt în Capitala țării, nu am simțit în sufletul meu o mulțumită mai mare ca în clipa aceasta, când pot să constat că d. Ministru al instrucțiunii publice a înțeles această însemnătate a învățământului religios și cererile și dorințele mele și ale Sf. Sinod în această privință le-a introdus în proiectul d-sale de învățământ primar. Și bine a făcut, căci ele sunt principii eterne care vor începe o epocă nouă în învățământul nostru public. (Aplause).

Examinând prin prisma acestor principii și creștinești, dar și educative și pedagogice, proiectul, cu satisfacție pot să spun, că d. Ministru Angelescu a înțeles rostul ce-l are în aceste timpuri, acolo pe scaunul de Ministru al instrucțiunii publice al țării românești reîntregite, dar care sufletește încă nu-i deplin consolidată.

D. Ministru a acceptat toate dorințele noastre, introducând înainte de toate, învățământul religios pe toată linia, atât în grădinile de copii, pe cât se poate, cât și în școala primară propriu zisă, cât și în învățământul adulților, în câte două ore pe săptămână, dând astfel acelor cari vor preda învățământul religios, puțința să exhaurieze acest admirabil mijloc de învățământ educativ.

Acest învățământ nu numai că l-a introdus două ore pe săptămână, ci l-a făcut obligator, punându-l pretutindeni la jocul cel dintâiu.

Și spre lauda d-sale, îl asigur, că în laurii ce-i va căpăta la sfârșitul vieții sale, pentru

mănoasa sa muncă școlară frunza cea mai strălucită, va fi aceasta, pe care o scot eu astăzi la iveală din motivarea ce premerge acestui proiect.

În adevăr, în motivare, d. Ministru după ce înșiră atribuțiunile școalei primare, iată ce admirabil și ce frumos încheie pasagiul său: „...iar ca un fir conducător se impune învățământul religios, care ca o scânteie divină umple și emoționează sufletul pentru adevărurile eterne“.

D-le Ministru! Țara aceasta a avut mulți miniștri de instrucțiune publică. Eu vă mărturisesc drept că fiind pe alte plaiuri când antecesorul d-tale, Haret, desvoltă o activitate mănoasă, ocupațiunile mele grele și multe nu mi-au îngăduit a o aprofundă în amănunte, ca să-mi formeze și personal o convingere definitivă asupra activității acestui mare bărbat de Stat.

Îți mărturisesc însă, că prin acea că ai dat în școala primară de Stat și în cea normală-primară atențiunea cuvenită religiei, d-ta ai introdus în acest proiect de lege lucrul de căpetenie, care lipsea în această măsură din legile anterioare, și astfel ai început opoca adevăratei educațiuni a cetățenilor neamului nostru românesc. Și dacă îți va ajuta Dumnezeu ca ceea ce ai introdus în această lege a învățământului primar să introduci și în legile ce vor urma, a învățământului secundar și profesional, și dacă principiile pe cari văd că le-ai pătruns cu atâta pricepere de pedagog și educator al neamului, le vei ști întrupa și de fapt în viața practică a școalelor, dând pioneri, dascăli și preoți, cari ca specialiști bine pregătiți să știe face față acestor dorințe și cerințe ale legii, d-ta vei fi înscris în istoria învățământului și a țării românești, ca unul dintre cei mai mari bărbați de Stat și cel mare ministru al instrucțiunii publice pe care l-am avut până acum. (Aplause prelungite).

Să nu fiu înțeles așa, că biserica, al cărui

reprezentant sunt, nu ar avea și alte dorinți mai mari decât acelea ce s'au depus în acest proiect de învățământ, care privește școala primară de Stat.

Din punctul de vedere al bisericii, astăzi se desprind în privința școalei primare trei păreri: una este că în evoluțiunea învățământului nostru și în deosebi în evoluțiunea introducerii în învățământ a studiului religiunii și a credinții bisericii noastre creștinești, ne mulțumim cu acea că în toate școalele de Stat bisericii să i se deschidă larg și în cel puțin două ore de clasă pe săptămână înrurirea și predarea religiunii.

Alții cer și doresc ca școala primară să fie cu desăvârșire confesională. În deosebi frații noștri din Ardeal, cari au să mulțumească partea cea mai mare a sufletului și a vieții lor românești și sociale, precum s'a aflat atunci când voi cei din vechiul regat ne-ați desrobit, școalei lor confesionale, modestă ca avere, dar mare și bogată în privința duhului bisericesc și românesc și a îndrumărilor date poporului prin educația tinerilor ei generații. Poporul din Ardeal are a mulțumi toate așezămintele sale, de orice natură culturală, socială, economică și artistică, bisericii și clerului ei, care le-a creiat și susținut cu mari greutate și jertfe.

Deci, dela frații din Ardeal ar fi o mare lipsă de recunoștință dacă s'ar lepăda de ceea ce le-au făcut așa bune servicii, fără a avea garanția că se pune în loc tot așa de bun și de folos.

Ba ceva mai mult, chiar un partid politic din Ardeal, cel național, prin stăruința unora dintre conducătorii lui, merge până acolo că lansează principiul că țara noastră, în interesul viitorului ei, va trebui, mâine-poi-mâine să încredințeze întregul învățământ primar exclusiv bisericii și organelor ei.

Voci: O! asta e prea mult, nu se poate.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat Miron Cristea:

Eu, ca reprezentant al bisericii noastre,

înțelegeți că m'ași bucură mult când țara ar da bisericii acest rol educativ, iar biserica ar avea pregătite toate organele și elementele pentru satisfacerea acestei frumoase dar grele probleme. Din aceasta ar rezulta mult bine pentru țară.

Dar dacă s'ar găsi astăzi un guvern care să ne atribuie întregul învățământ, nu am fi pretutindenea în stare să facem față în deplină măsură, de aceea, oricât de măgulitoare ar fi această chestiune. trebuie să mă bucur și de succesul obținut acum în evoluțiunea lentă a învățământului religios în școală, și să ne pregătim pentru ce va aduce ziua de mâine în evoluția ei progresivă.

Un lucru însă l-ași cere chiar de astăzi, anume când d. Ministru al instrucțiunii va prezenta proiectul de lege al învățământului secundar și profesional, doresc ca învățământul religios să fie considerat pe toată linia, și în învățământul secundar cu două ore pe săptămână, și mergerea la biserică cu coruri bisericești, eshortații, etc.

Și mai ales cer ca d. Ministru să-și continue bunul gând, și în măsura mijloacelor bănești, să facă pretutindeni **internate**. (Aplause).

Căci nimic ca internatul nu dă putință unei îngrijiri mai bune și supravegheri atât de necesare tineretului. Aci educațiunea se poate face mai cu succes, fiind educatorul zi și noapte cu elevii, la muncă, la joc și dansuri, la cântece, distracții etc. La tot pasul i se oferă ocazii binevenite pentru îndrumări sănătoase.

Și aceste internate le-ași încredința unor fețe bisericești, bine pregătite, înzestrate cu toate cunoștințele pedagogice, de buni părinți. De aici din aceste internate, sub conducerea spirituală și supravegherea bisericii, s'ar putea de țării și neamului cea mai *admirabilă generație*.

Pe lângă obligativitatea învățământului religios, pe lângă cele două ore pe săp-

tămână, d. Ministru merge mai departe, d-sa a primit cererea bisericii noastre, ca să se ducă elevii la biserică, și nu numai ca să asiste în mod platonice, ci să ia parte prin cântece, prin coruri bisericești, la oficierea slujbei. Dacă d. ministru se va îngriji ca în școlile normale-primare învățătorii să primească o instrucțiune suficientă de muzică bisericească, corală și instrumentală, ca să știe întemeia și conduce coruri bisericești, să fiți sigur, d-le ministru, că ați săvârșit un mare bine pentru școală și ați satisfăcut o necesitate a namului nostru.

D-voastră, mulți, care sunteți tii de țărani, ori cunoașteți poporul dela țară, știți că poporul nostru este un popor admirabil, el nu trăiește numai cu pâine și cu sare, ci în întreaga lui viață acasă, la șezătoare, la cules de cucurz, la coasă, la secără, etc., el arată dorința și a unei hrane sufletești. Bâlciorile și târgurile dela muntele Găina în munții apuseni, sau dela Râureni pe Olt, etc. nu sunt numai întruniri comerciale, ci sunt locuri unde se întâlnește țărănimea și ca să se desfăteze prin dansuri și prin cântece, cari sunt necesități ale vieții lor, el are trebuință de distracții și fără ele viața ar fi incompletă și moroasă. Dacă noi găsim pentru opera dela București și pentru cea dela Cluj atâtea milioane ca să desfășurăm un foarte restrâns număr de oameni, cu pricepere de muzică superioară clasică, Wagneriană, dacă desfășurăm cu aceste milioane nu numai români, ci atâți străini, cred, d-le ministru, că se vor găsi mijloace ca să se dea o cultură muzicală mai aleasă și mai largă și copiilor noștri dela sate. începându-se cu corurile bisericești. (Aplause).

Aceste cunoștințe muzicale dascălii și elevii le vor aplica mai întâi în biserică pentru mângâiere sufletească și întărirea evlaviei lor și a poporului, apoi le vor continua în școlile de adulți, iar la finele acestora le vor practica, când vor intra în viața

practică, fie ca meșteșugari, ori ca țărani, ori ca târgoveți.

Sâmburele acesta de inclinațiune artistică spre muzică se va desvolta mai departe, și se vor cultiva și cântecele populare și muzica etc., ca o parte a sufletului nostru românesc. Iar cu timpul vom ajunge acolo, unde în bună parte sunt Bănățenii și alți Români, cari au astfel de coruri de fanfare și distracțiuni omenești, cari ne-au mângăiat cu mult succes și ne-au întărit peste tot în suportarea persecuțiilor străine. Odată chiar i-am spus unui mare bărbat de Stat maghiar: «D-le ministru, cu legile d-tale școlare vrei să faci unghiuri și din pietre; nu te necăji degeaba, te rog vino la Sibiu sau în altă parte să vezi ce viață sufletească avem noi, cât farmec se cuprinde în ea, și atunci de sine vei băga în pupitru toate proiectele d-tale de legi și ne vei lăsa să ne desvoltăm în seul nostru». (Aplause).

De aceea trebuie să ne cultivăm și desvoltăm pretutindenea și în această direcțiune, și ca început sâmburele rezidă învățământul nostru primar.

Asemenea a acceptat proiectul dispoziția ca planul de învățământ al religiei să-l întocmească biserica, de acord cu ministerul iar controlul asupra învățământului religios să-l exercite clericii recomandați de biserică.

Ba trebuie să fiu mulțumitor d-lui ministru, că peste cererile mele, ale Sf. Sinod și ale colegilor mei arhieriei, în proiectul de lege a mers mai departe, cerând învățătorilor, ca și în viața lor de toate zilele, în viața lor particulară, să evite tot ce ar putea să fie jignitor față de cler, de biserică, de religie, ca astfel și prin viața sa particulară învățătorul să arate că nu «predică apă și bea vin» ci faptele sale stau, și în privința vieții sale neoficiale, în deplină conglăsuire cu ceea ce trebuie să învețe în școală.

La discuțiunea pe articole îmi voi permite ca întregind acest gând frumos al

d-lui ministru, să cer ca în conferințele cercuale ale învățătorilor legea să recomande, ca atunci, când împrejurările permit aceste conferințe să se facă împreună cu preoții, cu cercurile lor pastorale.

D. Dr. C. Angheliescu, ministrul instrucțiunii publice: Așa se și fac.

I. P. S. Sa Mitropolitul Primat Dr. Miron Cristea: Și atunci, aceste conferințe vor începe cu slujba și predica preotului în biserică; iar după amiază intră învățătorii în rolul lor, și continuă propaganda culturală cu coruri și declamațiuni, cu producțiuni, la cari vin mamele, bunicele și varsă lacrimi de bucurie, când văd copiii declamând o poezie frumoasă de recunoștință sau de virtute, urmând apoi conferința învățătorului, eventual și a medicului, administratorului de plasă, etc.

În felul acesta, se pot organiza aceste conferințe foarte bine, cum de fapt se și întâmplă în eparhia mea în foarte multe locuri, ca în Teleorman, în Dâmbovița, în Muscel și în alte părți.

Găsesc necesar a aminti, cum două chestiuni delicate au fost atinse în ziarele noastre, în jurul preocupățiunilor din această lege.

Este oarecum și dureros, dar și ridicol, că la noi în țară o mulțime de oameni se amestecă în chestiuni pe cari nu le pricep, medicii vor să facă drept, juriștii medicină, iar poeții dogmatică. Adeseori întâlniți astfel de lucruri, față de cari nu poți să ai decât un zâmbet ironic sau de dispreț. Așa s'a întâmplat mai zilele trecute, când cineva, —vrând să combată religia în școale,—spunea: «Dar de istoria jidovilor avem noi nevoie? Popii și învățătorii nu au alte aspirațiuni în școală, decât să învețe istoria jidovească?»

Dar acela de sigur este un analfabet în materie de educațiune socială, dacă înțelege că scopul propunerii istoriei biblice în școala primară, este învățarea istoriei jido-

vilor și nu cu totul altul. Nu de istoria ovreilor este aici vorba, ci de altceva. Și ca să fiu scurt, vă voi da un exemplu. Eram învățător în o școală primară și predam și religia, căci eram cleric și diplomat pentru școala primară. Și la examenul de sfârșitul anului, — în Ardeal sfârșitul anului se face cu fast, vin țărani, d-nii, etc. și se incheie anul cu o serbare foarte frumoasă; Pedagogia modernă nu mai pune preț pe asemenea serbări; — am sfârșit obiectul religiei cu istoria lui Moise. Și atunci câțiva băieți pe cari i-am întrebat, expunând istoria lui Moise, eu am știut, cu oarecare meșteșug, să scot la iveală nu povestea lui Moise, ci rostul mentalității sale, a țintei sale, a faptelor sale, și mai ales învățătura ce se desprinde din ele. El a fost lepădat pe Nil, l-a prins fata lui Faraon și l-a dus la curte, unde l-a crescut; apoi a fost ispitit să rămie acolo, om mare și încărcat de onoruri; iar Moise a zis: «nu mă ispitesc de aceste onoruri străine, ci rămân și mai departe pe lângă sărăcia și suferințele neamului meu, fiindcă vreau să-l scot din robie și să-l aduc la calea mântuirii». Și atunci și țărani și intelectualii prezenți au scăpat o lacrimă de bucurie, fiindcă înțelegeau că școala primară bagă în sufletul tineretului ideea că nu este iertat să te desparți de poporul tău, nici atunci când ți se promite marea cu sarea și munții de aur.

Iată rostul educativ al acestei istorii, iar nu așa cum îl înțelege acel analfabet în asemenea chestiuni. (Aplauze prelungite).

O altă chestiune, care a fost de mai multe ori atinsă, este: cine să propună religia în școlile primare, preotul sau învățătorul? De sine se înțelege, d-lor, că nici o biserică nu va putea fi atât de inconștientă, ca să nu dorească ca omului ei, care cunoaște aspirațiunile bisericii, scopul ei, învățăturile ei, temeliile ei și dogmele ei, să i se deschidă porțile școlii, ca el să

poată propune învățătura religioasă, așa cum ea corespunde dorințelor bisericii, al cărui reprezentant este el. Dar, d-lor, în împrejurările de astăzi, eu care am fost dascăl și cunosc bine situația, vă spun, că propunerea învățăturilor religioase în școală, este, în general luat, foarte defectuoasă. Mulți nu țin orele, alții nu știu a propune. Deci, deocamdată religia e bine să o propună acela care **știe să o propună**. (Aplauze).

D-lor, școala primară — cei ce sunteți dascăli și acei care aveți copii la școală și cari cunoașteți deci mersul ei încă știți, — se bazează astăzi pe principiul intuițiunii.

Să nu spui școlarului abstracțiunii pe cari să le învețe pe din afară, memorizându-le fără a înțelege ceva, ci el trebuie să vadă lucrurile cu ochii lui, să le pipăie cu mâinile lui, să le audă cu urechile lui, să le miroase cu nasul lui. Nu-i poți vorbi lui de exemplu despre «cal», fără ca să-l duci să vadă calul cu ochii lui. Eram odată comisar trimis de consistoriul din Sibiu să fac o cercetare în privința unui învățător care, slab fiind și neglijent, se făcuse maghioran ca să-l susție revizorul școlar maghiar. Intrând în școală, se propunea tocmai despre brad. Eră în Boița, aproape de Sibiu, unde sunt atâția brazi. Băiatul care vorbea despre brad, se vede că nu înțelege nimic. Fereastra eră tocmai deschisă și un brad își întindea crengile până să intre pe fereastră în școală. Dar învățătorul nu avea atâta pricepere pedagogică ca să le explice în mod intuitiv, ce și cum este bradul?

Băiatului îi trebuie să-i predai toate în mod intuitiv: și de aceea în unele țări mai culte decât noi, există chiar încercări de școală, unde cartea este lepădată cu totul și învățătura se face în mod intuitiv. Toate i se arată. Dacă băiatul nu poate vedea cămila, îi este arătată în cinematograf sau în icoane, ca el să nu-și bată capul citind în cărți. Vedeți, d-lor, că aplicarea acestui

principiu al intuitivității face școala și învățătura ușoară și plăcută băieților.

Acest metod trebuie aplicat și la religie încât e posibil. Dar aci e aci. Aci este greutatea. Și d-voastre știți că la îngropăciune se cântă cuvintele: «Pe Dumnezeu *a-l vedeă*, nu este cu puțință oamenilor». Deci religia în mare parte este un studiu abstract, nu poate să le arate școlarilor multe ca să le vadă cu ochii și să le pipăe. Deci se cere pentru propunerea învățământului religios mult mai mare istețime ca la celelalte obiecte de învățământ. Meșteșugul dascăliei devine o artă și învățătorul artist. El are să găsească cum să concretizeze aceste învățături de religie și morală în forța minții sale, a metodei și a cunoștințelor sale didactice la înțelesul minții școlarilor. Și dacă nu am, d-lor, aceste cunoștințe științifice, psihologice, pedagogice, intuitive, metodice și didactice, atunci și eu preotul — cel mai cu dragoste de biserică mea — mă duc în școală și, deși ași vrea să torn religia și credința morala în capul și inima băiatului, totuș, cu toată haina sfântă pe care o port, mă fac neînțeles și la urmă chiar odios. În loc să-i fac plăcută credința bisericii noastre, școlarul nu înțelege nimica. Să vă dau un exemplu: Când eram episcop la Caransebeș, fiindcă școlarele erau ale noastre, m'am dus în comuna V. B., unde preotul propunea religia. Era un om foarte sânguincios și cum se cade. Am întrebat pe învățător și mi-a spus că o singură dată nu a lipsit de la școală. Atunci, ca să văd cum predă, ca să-mi fac o idee de mersul învățământului, i-am spus să întrebe ceva din religie. Cea dintâiu întrebare pe care a pus-o unui băiat din cursul al patrulea a fost: Spune-mi Petre «Irmosul praznicului cutare». Băiatul a spus pe din afară tot textul, dar se vedeă că nimic nu înțelegea, ceea ce am constatat, făcând cu el analiza noțiunilor, etc. Vedeți, că în felul

acesta nu poți face ispravă mare cu religia, nici dacă ai preda-o tu ca reprezentant al bisericii. Ce se cere? Se cere introducerea și predarea de către specialiști în școlile preoțești, pe toată linia, a psihologiei, a pedagogiei și a metodicei, și când vor avea oameni pregătiți, voi fi eu cel dintâiu care voi cere: D-le ministru, deschide larg porțile școlii ca să intre preotul meu în școală, să propue religia. Iară până atunci, nu ca mitropolit, nu ca preot, — ci ca bărbat de școală, voi admite ca să propue învățătorii și religia, — tocmai în interesul unui succes mai bun.

Deci această biserică n'are să se îngrijeze dacă învățătorii în școlile normale vor fi și în privința religiei bine pregătiți. Pe baza experienței din viața noastră culturală, să-mi dați voie să constat, că nicăeri religia nu se propune așa de bine în școlile primare ca în arhidieceasa Ardealului, unde pe toată linia o propun învățătorii. Dar cari învățători? Acei ieșiți din școala normală a bisericii noastre; deci acei cari sunt cu aceeași creștere ca și preoții, numai doară nu au darul, nu au hirotonire.

Adese ori am rămas la examenele acestor școlile din jurul Sibiului, încântat văzând ce frumos trată dascălii cu metoda științifică obiectul acesta atât de abstract al religiei noastre creștinești.

Dar mai este încă un moment. E principiul pedagogic al concentrațiunii în învățământul primar. În școala primară școlul învățământului — după cum v'am spus — trebuie să fie a crește oameni de omenie, caractere religios-morale.

Aceasta se poate mai bine prin învățătura creștinismului. Dar și toate celelalte obiecte ale învățământului trebuiesc astfel predate, încât darea de cunoștințe generale de istorie, geografie, matematică, etc., să urmărească și scopul final de a crea caracter religios-moral.

Să vă dau un exemplu: Istoria încă este în genere aptă de a face să înțeleagă elevii cum avem datorință a ne jertfi pentru interesul obștesc. Istoria ne spune că Mihai-Viteazul a fost la Alba-Iulia. Ar fi foarte puțin dacă ne-am mulțumi numai cu constatarea științifică, seacă istorică, că Mihai-Viteazul, în anul cutare, a cuprins Alba-Iulia și Ardealul.

Nu numai aceasta interesează școala, ci din aceste cunoștințe trebuie să se de-prindă reflexul aspirațiunii, că ceea ce a făcut Mihai-Viteazul o clipă și mai târziu s'a pierdut, aceea avem noi — generațiile de mai târziu — datoria să realizăm pentru vecie.

Iată deci momentul educativ asupra căruia trebuie să se concentreze și învățământul istoric, ca să iasă tot acolo, la ținta finală de a crește caractere religioase și morale, gata la jertfe pentru binele și idealul obștesc al neamului și al țării sau al omenirii.

Tot așa dacă știm că Ștefan-cel-Mare a făcut dealungul Nistrului o mulțime de cetăți, nu numai arhitectura lor ne interesează, ci momentul educativ, ca atunci când este nevoie, să bagi iarăși duhul vitejiei românești în Hotin, Tighina și Cetatea-Albă, pentru a le face un zid de apărare. (Aplause).

Să luăm un exemplu și din matematică. Și matematica are să urmărească nu numai scopuri aritmetice, că de $2 \times 2 = 4$, ci și scopuri educative de-a crește oameni de omenie și cinstiți sau morali. Cu alte cuvinte, are să învețe pe om, că dacă mă bag într'un magazin sau într'o prăvălie de pe calea Victoriei și cer să-mi dea din stofa cutare sau cutare 2 m de ștofă și vânzătorul, carele din țidula dela capătul ștofei bine vede, că un metru îl costă 100 lei, să-mi răspundă: d-le, doi metri fac 1.000 lei cum de regulă fac mulți, ci să se spună cinstit de $2 \times 100 = 200$ lei. Iată deci și matematica în serviciul educațiunii, al cinstei

și al moralei. Și ea trebuie să îndemne, să nu jupoi pe altul și să-i iei pielea zicând în gândul tău: Las să adun depe spatele acestor români cât de multe milioane cu cari apoi să trec peste graniță cu gândul «ubi bene ibi patria».

Iată principiul cum învățământul primar la toate obiectele de învățământ trebuie să iasă spre aceeași țintă, după principiul de concentrare, făcând oameni de omenie cu mai multă cinste, decât cunoștință fără inimă.

Din acest punct de vedere, acolo unde este un singur învățător, nu este în defavorul educațiunii dacă întregul învățământ este concentrat în mâna unei singure persoane, dar a unei astfel de persoane care are în degetul cel mic și în sufletul său atât metoda instrucțiunii, cât și forța educativă a învățământului religios.

De alt cum proiectul admite, ca preoții — foști învățători — să-și reocupe postul și preoții noi să poată face examenul de capacitate învățătorescă și să poată deveni învățători în parohia lor. Aceasta este o dispoziție norocoasă pe care și ardelenii au dorit-o de mult. Mai ales acolo unde există parohii cu 20—100 suflete, este de dorit ca preotul să aibă peste săptămână o ocupațiune atât de compatibilă ca cea de învățător, iar — unde sunt mai mulți preoți acolo unul poate fi și învățător. Astfel legea va încredința preotului întreg învățământul.

Dacă ar fi să scot la iveală, în jurul acestui proiect și oarecari dorinți ale mele atunci v'ași ruga, d-le ministru, ca atunci când va fi vorba de aplicarea legii, să iei în considerare la alcătuirea planului de învățământ un lucru, pe care eu cred, că nu numai eu îl simt, ci și d-voastră, toți câți aveți copii, sau câți vă doare de educațiunea tinerelor noastre generații. Dacă te întâlnești cu doctori, cari se ocupă de chestiunea alimentației, îți spun toți, că mâncăm cu mult mai mult decât este nevoie, pentru a face să meargă mașinaria vieții.

După ce ai luat un menu întreg, bei vin de Cotnari, șampanie, și ți-ai ridicat astfel temperatura sus, atunci vine înghețată, cu o temperatură mai jos de 36 grade. Părerea mea este, că aceste extreme ar trebui să fie oprite de poliție, căci acest contrast rapid, nu poate fi decât spre stricăciune trupească spre ruină fizică și spre distrugerea mecanismului trupesc.

Dar ceea ce se întâmplă cu mecanismul trupesc, același lucru se întâmplă și cu hrana sufletească.

Li îndopăm pe copiii formal cu carte.

De câte ori văd dimineața câte un sărac de băiat cu zeci de cărți pe cari le duce la școală gâfâind și aproape scoțând limba, mă cuprinde o milă. Și când mă gândesc, că el din prima clasă liceală și până la bacalaureat și la doctorat are să lupte cu asemenea vrafuri de cărți, mă cuprindă și o groază! Și rezultatul care este? Un surmenaj, o ruină a organismului lui și a nervilor lui, o degenerare a voinței lui. De aceea te pomenești cu o mulțime de tineri, doctori în drept, în filozofie și în câte și mai câte, burdufi de carte, însă cari nu au un dram de voință cari nu știu și nu pot să aplice ceea ce au învățat, căci mulțimea aceia de cunoștințe li-a inundat organismul și l'a stricat, cum inundează și strică un potop câmpurile.

De aceea, d-le ministru, când veți face programul analitic, să aveți în vedere și să fiți călăuziți de principiul pedagogic atât de admirabil: «*non multa, sed multum,*» nu multe, cari să-ți ruineze nervii, ci mai puține și bine spuse, ca să le poată rumega, ca să le poată asimila; și ca la timpul său tânărul să iese din școală, eventual cu cunoștințe teoretice mai puține, dar cu multă forță și iubire de lucru, căci acești oameni cu voie și energie, sunt aceia cari duc un pas mai înainte progresul cultural și economic al unui neam, al unei țări, iar nu cei piper-

niciți și sleiți fizicește cu desăvârșire. (Aplause prelungite).

O mulțime de aberațiuni sociale, de vederi, bolșevism, comunism, radicalism bolnavicios, care îți pune arme și bombe în mână spre a răsturna o ordine publică acceptabilă, crime, etc., multe lucruri au la baza lor un desechilibru al stării sufletești și al mentalității unui trup bolnav, care provine din o mulțime de cauze, care poate fi și asemenea surmenaj școlar.

O altă dorință a mea, d-le ministru este, că dacă bunul Dumnezeu ne-a învrednicit să avem o țară mare și frumoasă, să avem și asigurarea că această țară va rămâne creștină și românească. Pentru aceasta să cere un control mai mare al învățământului, se cere înainte de toate, ca învățământul tinerilor noastre generațiuni de români, să fie făcut de români. mai pricepuți sau mai puțin pricepuți, dar să fie români. (Aplause).

Nu ne putem aștepta ca oameni veniți din America sau din alte părți, cu ori câtă bunăvoință și conștientitate, să aibă mai multă bunăvoință și dragoste de binele și aspirațiile neamului, decât am avea noi.

Eu nu vreau să fiu nerecunoscător multor profesori străini, cari au fost pe aici, unor școli de călugărițe, dar nouă ne trebuie nu numai atât cât ne pot da ei. «*Timeo Danaos et dona ferentes*». (Aplause).

Nouă ne trebuie, ca copilul să fie deprins și cu dragoste de glia aceasta românească, bună-rea cum este. (Aplause îndelung repetate).

Cu obiceiurile și cu rânduiala noastră, aspirațiunile noastre nu le putem încredința străinilor. Deci școala noastră să fie condusă de români.

Când zic aceasta, nu trebuie să aibă dreptul de a învăța în limba lor. Să le dăm acest drept pentru limba lor, pentru credința și cultura lor, numai să-și asimileze sufletul cu aspirațiunile acestei țări. (Aplause prelungite).

Pe români cer însă să-i instruiască exclusiv școala românească.

Aceste spuse, d-lor senatori, să-mi dați voie să vă amintesc de încheiere cuvintele lui Cicero. Acest om, în zburciunile lui pentru progresul strămoșilor noștri romani, zicea odată: «Ce bine mai mare am putea face țării și neamului, decât să-i instruim și să-i educăm tinerimea?»

Noi toți astăzi un bine mai mare nu putem face țării, decât dându-i o lege, care

să conducă tinerimea pe țărâmul unei educațiuni creștinești și românești.

La baza acestui proiect de lege — spre mulțumirea mea găsesc principiul educațiunilor religioase; și de aceea în numele Sfântului Sinod, și ca cetățean, și ca senator, adu-mi d-ului ministru mulțumirile mele, dorind ca observările competente ale altor bărbați de școală să-l desăvâșească, în cât aplicare legii să aducă cel mai mare folos țării. (Aplauze entusiaste, ovațiuni).

MĂNĂSTIRELE NOASTRE

Prefața cărții „MĂNĂSTIREA CĂLDĂRUȘANI“ opera Ierom. Damian Stănoiu

Cercetând — îndată după ocuparea scaunului de arhiepiscop și mitropolit al Ungro-Vlahiei — mănăstirile eparhiei, am constatat că mai ales cele de bărbați se află, față de frumosul lor trecut, într'o complectă decadentă. Afară de slujbele rituale, cari s'au menținut bine, referințele sociale, economice, igienice, culturale, etc., nu se pot descrie. Cele constatate trebuie să atingă dureros pe orice fiu al bisericii și mai ales puținele elemente bune ale clerului nostru monahal. O îndreptare a situației e cu atât mai grea, cu cât aceste elemente bune sunt prea puține. Călugări noi — cu vocațiune — se ivesc rar.

Răul cel mai mare este că monahismul nostru a alunecat cu totul de pe **temelia vieții de obște** și fiecare tinde a duce o viață *individuală*, cu cel mai redus control din partea stăreției și a mai-marilor. Astfel, cei mai isteți au început să folosească viața și averea mănăstirilor ca un mijloc pentru a-și aduna averi proprii ca să le lase moștenire cui

vor voi. Asta însemnează peirea mănăstirilor. De aceea, este o necesitate deosebită a scoate la iveală toate momentele laudabile din trecutul mănăstirilor, ca acelea încă să fie un îndemn pentru călugării de azi ca să se silească a ridica mănăstirile iarăși, cel puțin la nivelul la care au fost odată. În scopul acesta, am însărcinat pe cuviosul ieromonah **Damian Stănoiu** a aduna toate datele și a scrie istoricul tuturor mănăstirilor din arhiepiscopia noastră.

Inceputul l-a făcut cu prezenta monografie a mănăstirii Căldărușani, unde a trăit vestitul cântăreț *Macarie* și de unde Ghica Vodă a chemat pe *ierodiaconul Grigore* la tronul de mitropolit al țării; unde în două rânduri a existat tipografie bisericească; pe când astăzi, la tipografia înființată de Noi, la mănăstirea Cernica, nu se află nici un călugăr, care să se pună în slujba tipăririi de cărți bisericești, încât trebuie să ne ajutorăm cu ortani de războiu și alte elemente. Pilda înaintașilor sperăm că-i va trezi pe toți

pre o nouă viață, în cât, fie și într'un iitor mai îndepărtat, se va înfăptui programul nostru față de mănăstiri, cuprins în următoarele :

Fiecare mănăstire este datoare :

a) A-și întocmi astfel viața din interiorul ei, încât să devie un loc de aleasă și desăvârșită viață bisericească, de frumoase virtuți creștinești, de evlavioase slujbe religioase, de bogată mângâiere sufletească, atât pentru conviețuitorii ei, cât și pentru creștinii cari o vor cerceta.

b) Să practice și astfel de ocupațiuni și îndeletniciri potrivite cu sfințenia locului, cu care să fie de folos poporului în mijlocul căruia se află și să dovedească o dragoste împreună cu fapte bune față de obștea Țării.

Mănăsiirile de călugări vor înființa :

a) Seminarii monahale pentru monahi, cel puțin la o mănăstire mai mare din fiecare eparhie unde se vor trimite numai pentru studiere și frați din alte mănăstiri.

b) Școli de misionari pentru combaterea sectelor religioase, orfeline, școli de corecțiune și azile de bătrâni.

c) Cel puțin în câte una din fiecare eparhie, câte o tipografie de cărți bisericești, școlare și culturale.

d) Legătorie de cărți.

e) Ateliere pentru icoane.

f) Ateliere pentru pictură, sculptură, strungărie și argintărie bisericească, etc.

g) Școli de cântăreți bisericești.

h) Seminarii teologice.

i) Cultură de albine, viticultura, cultură de viermi de mătase, ateliere de meserii.

Iar în cele de mai sus să se înființeze :

a) Școli monahale pentru pregătirea specială a maicelor.

b) Școli profesionale de menaj.

c) Cursuri speciale de lucru pentru fete.

d) Orfeline.

e) Institute pentru pregătirea surorilor de caritate necesare spitalelor și particularilor bolnavi.

f) Ateliere pentru tot felul de țesături și cusături naționale.

g) Ateliere pentru confecționarea stofelor de ornate bisericești și ateliere pentru croirea și cusutul ornamentelor și veștmintelor preoțești.

h) Ateliere pentru brodatul ornamentelor și mitrelor arhieresti.

i) Azile de bătrâne. Cu un cuvânt tot felul de așezăminte de caritate.

Atunci, lumea va aprecia existența mănăstirilor și le va oferi tot sprijinul.

București, zina sf. Ilie 1924.

MIRON

Arhiepiscop și Mitropolit Ungro-Vlahiei, Primate al României

Mănăstirea Cernița este una din cele mai mari din țară. Fiind aproape de Capitală e cercetată des. Se cer slujbe multe. Avere încă are trumușică. Totuși înainte cu câțiva ani în această mănăstire veche și istorică nu găsiai absolut nimic nici la arhondărie nici la eclesiarcie, lucru de mirat și inexplicabil. În schimb casele câtorva erau încărcate cu de toate. Introducându-se nițică rânduială, în scurt timp acestea s'au refăcut și se completează mereu spre bucuria celor ce iubesc buna rânduială și podoaba casei Domnului.

Apoi s'a instalat acolo o tipografie bisericească cumpărată cu peste 700.000 lei

ajutând și Onor. Minister al Cultelor, care s'a bucurat, văzând nobilul scop ce se urmărește. Azi valorează cel puțin dublu. Durere că până acum abia vre-o 4 călugări s'au aflat a intra în slujba ei, până se vor mai ivi elemente tiuere apte pentru așa ceva. Dară îmbucurător este că 17 ucenici — orfani de războiu — au fost recrutați și se perfecționează în arta tiparului, asigurându-și o carieră pentru viață. Până acum s'au tipărit mai multe broșuri, apoi «Aghiasmatarul» — carte voluminoasă. Sub tipar «Apostolul» și alte cărți de folos sufletesc și cultural. Tot acolo e și o secție de legătorie de cărți. Totul se mână cu putere electrică, care dă și lumină. — Când se vor pregăti călugări anume, tipografia va deveni podoabă culturală a mănăstirii.

Gospodăria încă se face cu tot controlul; produce venit frumoase în toate ramurile afară de agricultură, unde lipsa de argațimuncitori dă multe neazuri. Venitele din economie sunt mari. Continuând buna chivernisală sub conducerea energicului stareț, arhimandrit *Justin Șerbănescu*, progresul va deveni tot mai evident. O pildă e foarte edificatoare. Din negrija unui călugăr, care nu și-a curățit coșul plin cu cuiburi de cioară, s'a încins un foc, care a mistuit $\frac{3}{4}$ din uriașa clădire din jurul bisericii. Pagube de milioane; dar focul a curățit radical și murdăria aglomerată de secole în toate unghiurile. Pe baza dispozițiilor luate de Sf. Mitropolie, în înțelegere cu stareția și consiliul economic, din cruțări și din colecte făcute de mănăstire și de I. P. S. Mitropolit Primat, s'au putut face vara trecută și această reparațiune însemnată, de suma însemnată de Lei 559.251,40. Iată ce rezultate frumoase poate da o bună conducere în un singur an, fără ca Onor. Minister să deie ajutor. El va ajuta, când va vedea silința și zelul celor din mănăstire.

Deci la muncă zeloasă în toate mănăstirile și multe lucruri bune se pot realiza.

Viața din mănăstiri trebuie să fie în **viață de obște**. Așa este temelia lor. Deci tot personalul trebuie să lucreze pentru mănăstire și nu pentru **sine personal**. Când intră în mănăstire cineva trebuie să-și reguleze avutul său; iar la moarte — ce a avut — de sine se înțelege totul trebuie să rămăe mănăstirii. Pe baza celor dispuse de I. P. S. Mitropolit Primat în această privință, s'a creat la Cernica «Fondul inalienabil al părinților repausați». Până acum s'au adunat:

1. Dela Arhimandritul Valerian	Lei 15.274
2. „ „ Alexe	„ 12.450
3. „ Ieromonahul Ieroftei	„ 13.215
4. Donație dela Ierodeacon Daniil	„ 2000
5. Dela protosinghelul Nicanor	„ 1575
	Lei 44.314

Așteptăm să ne arate și celelalte mănăstiri starea acestui fond.

Mănăstirea Țigănești. — Are 125 Ha de pământ și auume 1) arabil 35 Ha 2) pășune 12 Ha 3) Balta cu pește, stuh și marșini 64 Ha, 4) Curtea, mănăstirii și casele cu grădinițe 10 Ha.

Consiliul economic trebuie să îngrijească, ca ceea ce nu se poate lucra în regie proprie din pământul arător, să se deie în arendă prin licitație publică. Asemenea trebuie licitat lacul cu stuful și peștele, îndatorindu-se arendașul a da o parte din peștele prins mănăstirii. Mănăstirea n'am aflat până acum să aibă vre un folos din pește.

Până la 1920 mănăstirea n'a avut nici un fond, cu toate că lumea era în trecut mai darnică și s'ar fi putut cruța câte ceva. Așa însă toți și toate s'au obicinuit a aștepta toate dela stat. O mentalitate de pomanagiu! De sigur statul e dator să ajute, dar și biserica trebuie să cruțe și să exploateze corect și pentru binele obștesc tot venitul.

În curs de 3 ani s'au adunat și ceva fonduri, deși puțin de tot, față de ceea ce se putea. Dacă binele obștească ar fi mai considerat.

Tot ce au adunat în 3 ani este abia 1125 Lei, depuși abia decurând în urma ordinelor sf. Mitropolii; iar un efect în valoare de 1000 Lei a câștigat Mitropolia dela d-na C. împreună cu dobânda pe mai mulți ani.

La fondul donațiunilor abia are 2000 Lei.

Să sperăm, că va sosi și la Țigănești timpul, când conducerea mănăstirii se va gândi mai cu dinadinsul și la viitor și nu numai la prezent.

Producția din vara aceasta de pe pământul M-rei Țigănești este următoarea:

Grâu în cantitate de 398 dubli decalitri

ovăz	„	„	420	„	„
orz	„	„	119	„	„
borceag(măzariche)	„	„	33	„	„
dughie (nutreț)			1500.	Kgr.	

Din aceasta 139 dubli decalitri s'au vândut la monahii cu prețul de 70 lei dublu, realizând suma de 9730 lei, iar restul rămâne pentru trebuințele mănăstirii și sămânța, împărțindu-se și în dar 30. dubli decalitri.

Mănăstirea Pasărea, de maici. Are:

1. Pământ arabil 56 Ha 3121 m. p.
2. Baltă cu ceva pește 6 Ha 8850 m. p.
3. Curtea mănăstirii 12 Ha. 7030 m. p. împreună cu grădinițele.

Înainte cu câțiva ani pământul, care nu se lucra în regie, se da din mână liberă cu sumă de care se miră și arendașii, 90 Lei pagonul. Delăturându-se econoama sub conducerea actualii starețe, a maicei Filofteia, s'a arendat:

13 și jum. Ha cu câte 2050 Ha = 27575 Lei
4 „ „ „ 2400 „ pentru zarzavat = 9600 Lei. Acesta trebuie urcat mult, fiindcă legumele slăbesc pământul.

7 Ha se lucrează în regie.

1 „ la 2 servitori etc.

Averea mobilă la 1918:

1. — Lei 2500 în efecte donația maicei Filonida I. Sebea
2. — „ 12000 „ „ dela defuncta Marghivda Bălăceanu
3. — „ 2712 în numerar, excedentat din 1916.
17.212

În curs de 4 ani s'au mai adunat:

1. Dela defunctul ieromonah Casian Petrescu Lei 4500.
2. dela defuncta Melania Nicolau Lei 20000.
3. dela sora Chira Georgescu, la intrarea în mănăstire Lei 2000.
4. dela sora Maria Moldoveanu la intrarea în mănăstire Lei 4000.
5. Excedentul din 1922—23 în numerar Lei 2089.
6. Excedentul din 1923 în numerar Lei 8982.
7. Dela decedatul arhim. Damaschin vr'o 40000 Lei.
8. Dela arhonderie s'au încasat Lei 2270.

Cu stăruință și control iată că se poate face ceva. Dacă în 4 ani s'a obținut acest rezultat, ce s'ar fi putut face dela înființarea mănăstirilor până azi. Stăpân energetic trebuie la toate.

Mănăstirea de maice Samurcășești (Ciorogârla). — Deși această mănăstire este cea mai săracă, totuși priceputa conducere a Prea-cuvioasei maice starețe, Agatia Cristescu, a știut să-i facă fonduri numeroase și destul de însemnate. Ea este ucenica stareței Sofia I. Eliade Rădulescu, sora nemuritorului Eliade. Dacă s'ar putea ridica

meritul cultural al maicelor și surorilor, atunci multe scăderi ar înceta. Asta e un rău general, care se poate îndrepta: 1. prin strictețea aplicată la primirea în mănăstiri, admitând numai femei cu oarecare cultură; 2. reducând la minimum N-rul adevăraților maice, cari vor suporta un examen. Celelalte vor rămânea surori, aplicate la lucrări și diferite ascultări. Nivelul inferior al celor inculte iese uneori la iveală în cazuri de neînțelegeri, când pentru adevărate ni-

micuri își descoper în cuvinte și toată purtarea lipsa de creștere, ceea ce nu poate fi în favorul acestor sfinte locașuri. Dar trebuie la primire cernute cu sită deasă. Mai bine puțin și bun, decât mult și rău.

Averea constă: I. Imobile.

1. Pământ de arat 15 Ha. arendat prin licitație publică.
2. Pământ de fânețe 12 pogoane.
3. Metoc în București pe un loc de 1200 m. pătr.
4. Vie plantată în curtea mănăstirii din 1922.

II. Bani și Efecte.

1. 12.000 Lei donați de ctitorul Iancu Samurcaș. Trebuie ridicată dobânda dela 1914 dela Cassa de Depuneri.
2. 10.000 Bonuri rurale cu 5% procente, donate de Ilie Săbăreanu.
3. 1.140 Lei legatul repausatei Elena Stancescu.
4. 6000 lei legatul stariței Sofia Rădulescu.
5. 1600 lei bonuri rămase dela reposata maică Evghenia Comănescu. Imprumut intern și creditul urban. La fondul moștenirilor.
6. 1590 Lei din vânzarea lucrurilor maicei reposate Eugenia Comanescu. La fondul moștenirilor.
7. 126.950 lei depuși cu Recipisa No. 5243923, adunați cu pantahuza și din donațiuni.
8. 90.000 Lei în diferite efecte, donate de d-na T. I. B.
9. 2000 Lei fond inalienabil, donați de Victoria Constantinescu primită în mănăstire ca soră.
10. Lei 10.000 fond donati de Zoe Ștefănescu.
11. Lei 15.452 colectați pentru facerea de clopote.
12. 3600 Lei câștigați dela lucrarea unor pachete de bumbac, primite dela sf. Mitropolie.

Cu totul aproape 400.000 Lei. Iată ce

poate face o mănăstire mică și săracă, dacă e voință și corectitate. Așteptăm, ca toate mănăstirile să imiteze pilda dela Samurcășești. Cine răspunde că nu *se poate*, acela *nu vrea*; iară motivele trebuiesc căutate.

Mănăstirea Ghighiu, lângă Ploești, de călugări. Ea a suferit mult pe urma rășboiului. Nemții au ruinat complet multe clădiri, altcum învechite. Azi se cere muncă și conducere, care să se gândească la refacerea mănăstirii și nu la alte interese.

Avere are:

1. Pământ bun 11—15 Ha, din care 4 $\frac{1}{2}$ fânețe; 2 Ha izlaz; o parte (nu se spune câtă?) dată în dijmă; o parte o cultivă în regie.
2. Teren la deal, în Valea Călugărească. (cât?) E loc mult cu ceva casă. Din el s'a plantat cu vie 1 pogon. Se speră la anul un pogon.
3. În curtea mănăstirii sunt 1 $\frac{1}{2}$ Ha livada cu pruni, cari firește în trecut n'au produs. Un loc de vie nimicită de Nemți trebuie replantată cu pomi.
4. Arhondieria distrusă nu-i deschisă însă. Se speră a se deschide în curând.
5. Donațiuni nu-s.
6. Hramul aduce 10—12.000 Lei.

Mănăstirea Zamfira are un pământ mai mult decât excelent, din care în trecut 10 pogoane s'au arendat cam cu 1700 Lei, *tot*. În 1923 s'a dat un pogon cu câte 1500 Lei; iar pe 1924 s'a dat din mână liberă cu câte 2500 Lei pogonul. Întrebarea este: De ce conducerea mănăstirii, consiliul economic, stareția, econoamă nu s'au trezit, că pământul se dă pe un preț de batjocură? De ce numai la intervenția chiriarhiei s'a dat dintr'o dată cu zeci de mii mai scump? Cu așa inimă pentru așezămintele bisericesti, cum vom progresa?!

Schitul Izvoarele-Crasna (jud. Prahova). Are 10 Ha. de pământ, în care se cuprinde cimitiriul, curtea schitului, și câte-o

grădină de legume și cu pomi roditori. Restul livezi pentru nutreț și imăș pentru 2 cai, o vacă și câte-va oi. Altă avere nu are, decât «Mila lui D-zeu, care nu-și uită de cei ce se roagă Lui».

Din biserica bulgară. — Părintele Stelian Iliescu superiorul bis. române din Sofia ne trimete o scurtă dare de seamă asupra activității clerului bulgar pe care o dăm aci, pentru edificarea a lor noștri:

«Din organul de publicație» Pastirsko Delo al Asociației, Bratstvo cum îi zic ei, am putut culege următoarele date:

În ziua de 17 Iulie a. c. ora 9 1/2 a. m. se deschide ședința. Prezidează un trimis al Sinodului. Sunt de față 32 de delegați din diferite Eparhii ale Bulgariei. Se primesc numeroase salutări din partea instituțiilor de stat și a persoanelor oficiale.

Asociațiunea preoților Sârbi trimite următoarea telegramă:

«Salutăm lucrul frățesc și împărtășim aceleași simțăminte frățești cu voi, pentru binele bisericii lui Hristos și al neamurilor noastre».

În aclamațiuni și urale îndelungate, congresul răspunde Sârbilor cu următoarea telegramă:

«Congresul preoțimei ortodoxe bulgare, primește cu aclamație feliicitările D-v. frățești și vă mulțumește din inimă. Cu stăruință rugăm pe D-zeu, să binecuvinteze lucrul nostru obștesc—apropierea celor două cleruri (bulgar și sârb), pentru unirea pacinică și cooperarea frățească a neamurilor noastre de același sânge și credință».

În ședințele cari au avut loc până în ziua de 23 Iulie, discuțiunile au decurs după următoarea ordine de zi.

- 1—3. Predarea gestiunii.
4. Înființarea unei Tipografii bisericești.
5. Raportul dintre asociație și societatea tinerilor creștini.
6. Secte, propagande, concubinată.

7. Preoțimea și pacea universală.
8. Preotul efor, școlar și profesor de religie.
9. Starea materială a preoților (pensiile).
10. Disciplina Asociației.
11. Recsătorirea preoților.
12. Schimbarea statutelor.
13. Votarea bugetului.
14. Alegerea comitetului.
15. Diferite.

Țin să subliniez, că Asociațiunea dispune de un fond destul de însemnat, aproape două milioane numerar în afară de imobile. Acest lucru îi dă posibilitatea Asociației ca ceea ce spune, să și facă. Să fiu mai înțeles. Luându-se în discuție punctul 6 pe lângă rețetele obicinuite s'a dat una nouă: înființarea unui internat precum și a unui orfelinat tocmai în centrele mai bânuite de sectanți ca să se dovedească, că biserica ortodoxă și spune și face. Din bugetul pe care l'au votat desprind următoare sume:

- 30.000 cheltueli p. publicațiuni și ziare.
- 80.000 pentru preotesele văduve.
- 18.000 pentru studenții săraci.
- 100.000 pentru răspândirea de broșuri și tablouri în scop de adevărată creștinizare și ferire de secte.
- 36.000 pentru deplasarea misionarilor.

Asociațiunea a mai dat, puteri unei comisiuni să trateze cu Sf. Sinod înființarea unei tipografii bisericești, urmând ca în acest scop, să cheltuiască ambele părți. O altă comisiune va referi asupra posibilității de a se construi într'una din stațiunile balneare, un sanatoriu pentru îngrijirea preoților suferinzi.

În scurt zis, asociațiunea preoților de aici calcă pe un drum sigur. Au succese. De pretutinneni cuvinte de laudă și mulțumire. De unde aceasta? Sunt multe cauze. Sintetizate ajungem la două: Preotul bulgar e om practic înainte de toate și pe lângă asta își iubește neamul mai mult de cum se iubește pe sine.

Pr. ȘT. ILIEȘCU

ȘCOALA DE CÂNTĂREȚI

În dorința de a veni în ajutorul școlii de cântăreți a Sf. Mitropolii, care din lipsa de mijloace a elevilor pentru a sta cu gazda în oraș, merge greu, iar candidați vin tot mai puțini, I. P. S. Mitropolit Primat Miron, a pus la dispoziția acestei școlii o clădire din curtea Mitropoliei, în care să se poată înjgheba un mic cămin de găzduire a elevilor.

Comitetul instituit de I. P. S. Sa lucrează pentru reparația camerilor destinate pentru a putea primi deocamdată 15—20 elevi interni în clasa I.

Inscrierile se primesc depe acum; iar școala va începe cursurile la 1 Oct., după un program revăzut și îmbunătățit cu adăogiri de cunoștințe practice de contabilitate, igienă populară, muzică vocală cu aplicațiunea la coruri bisericești, etc., pe lângă programul școlii de a forma buni psalți.

Între condițiunile de internare va intra și aceea ca elevii să-și cumpere un pat după model și cele necesare, cari după cei trei ani vor rămâne internatului.

În privința hranei se va găsi o modalitate a lua masa chiar la cantina Sf. Mitropolii, fie plătind elevii, fie aducând alimente.

Actele trebuitoare sunt:

1. Actul de naștere, 2. de botez; 3. de vaccină, 4. de absolvire a patru clase primare și de bună purtare.

Candidații vor trebui să aibă aptitudini muzicale. Elevii din clasele înaintate vor putea urma școala și ca externi, făcând servicii la vreo biserică din oraș, numai să nu fie împiedecați dela învățatură, care voim să se predea cu toată strictețea.

Comitetul școlar.

Treceri de români de la bis. unită la bis. ortodoxă

Gazetele din Ardeal publică știri arătând că acolo trec zilnic sate întregi de români la biserica noastră ortodoxă. În parohia Ucea de jos, județul Făgăraș, întreg poporul unit în frunte cu preotul lor s'a totors la legea strămoșească, și încuind biserica lor au intrat împreună cu ceilalți trați ortodoxi în biserica străbună din mijlocul satului. Un alt sat care a trecut la biserica strămoșească este comuna Boarta din județul Târnava-Mare. Mischiul e un sat unit lângă orașul Tnrda. Poporul unit s'a ridicat și aici și a venit să se închine în biserica străbună. În părțile din ținutul Geoagiului; poporul unit din câteva comune a făcut întoarcerea la biserica străbună. Dacă lucrurile vor merge tot așa, atunci neamul românesc va fi în curând scutit de grija concordatului, adică a amestecului papistașilor în treburile țării noastre.

ADRESA SOCIETĂȚII ASTRA

Către

I. P. S. Mitropolit Primat, cu prilejul vizitei făcute Capitalei.

Înalt Prea Sfinția Voastră,

Suntem încredințați din partea Comitetului Central al „Asociațiunii“ să vă aducem viile noastre mulțămiri pentru marele sprijin acordat din prilejul Sărbătorilor mărețe de înfrățire culturală, în zilele de 31. (V. 1, 2 și 3) VI a. c.

I. P. Sf. Voastră n'ați figurat numai cu numele în fruntea „Comitetului de primire“, ci V'ați ostenit cu vorba și cu fapta, ca serbările să reușească atât de strălucit. „Asociațiunea“ noastră v'a numărat între propagandiștii ei devotați, de pe când străbăteți satele ca secretar și apoi director al desp. Sibiu, și la ori ce prilej a putut să apeleze la prețioasele servicii ale I. P. Sf.

Voastre, sigură că rugarea i se va îndeplini. Deaceia nu vă trimetem numai o mulțămîță dictată de conveniențele sociale, *ci una purceasă din adâncă convingere.*

Mulțămirile noastre sincere și colaboratorilor I. P. S. Voastre în „Comitetul de primire, și urările noastre: Să ne fie dat de a serba încă multe astfel de serbări de înălțare sufletească, menite să ne aducă cu pași mai rezezi înainte, spre idealul comun.

Ai I. P. S. Voastre devotați,
în numele Comitetului Central,

(ss) NIC. TOGAN
 p. Președinte

(ss) ROMUL SIMA
 Secretar

PUBLICAȚIUNE

Primim spre publicare următoarele rânduri pentru ocuparea a unui post de paroh la Viena și a unei burse în străinătate, pentru studierea Exeoezei N. Test,

Inalt Prea Sfințite Părinte,

Comitetul parohial ortodox român din Viena are onoare a înainta I. P. S. V. aci ațurat, în două exemplare, concursul pentru ocuparea postului de preot la zisa parohie, rugând pe I. P. S. V. să binevoiască a dispune ca concursul să se publice în organul oficial al Eparhiei I. P. S. V. și ca să-mi se trimită un exemplar al publicațiunei.

Preotul, fiind conform legilor în vigoare din Austria, obligat să poarte registrele stării civile, trebuie să devină supus austriac ceia ce însă, credem, nu ar fi piedica pentru preoți dornici să servească cauza română în străinătate, dat fiind ca legile din țară dau posibilitatea unui om cinstit și cu merite a-și redobândi calitatea de cetățean român.

Am rămas al I. P. S. V. prea plecat și credincios fiu sufletesc.

Lt.-Colonel **Tralievici**

Pentru comitetul parohial
 Președinte
S. Mandrilă

Parohia ort. Română din Viena.

Pentru ocuparea postului de preot la parohia ortodoxă română din Viena, cu circumscripția pentru înfreg teritorul republicei Austria, parohie apartinatoare Arhidiecesei din Cernăuți, se scrie

Concurs

în condițiunile următoare:

I. Beneficiile preotului:

1. Salar de bază: 5000 Lei lunar
2. Spor de scumpete: 3000 Lei lunar
3. Locuință și luminat
4. Veniturile stolare

II. Obligamentele preotului

1. Ținerea serviciului divin
2. Catechisarea și instruirea copiilor în limba română
3. Agendele cancelariei parohiale și ale Secretariatului
4. Purtarea registrelor stării civile.

Petițiile investite cu toate documentele necesare se vor înainta Comitetului parohial ortodox român din Viena I., Löwelstrasse 8, în termen de 1 lună de la publicarea acestui concurs.

* * *

La facultatea de teologie din București este vacantă o bursă pentru studii în străinătate a **Exegeziei Noului Testament.**

Pentru ocuparea ei se va ține examen la 15 Oct. a. c., iar înscrierile se vor face la cancelaria facultății dela 15 Septembrie la 5 Oct. a. c.

Candidații vor fi licențiați ori doctori în teologie și vor depune examen scris și oral din Noul Testament, după text grec și latin, câte două probe.

DIVERSE ȘTIRI

Orfanii de război dela M-rea Cernica în număr de 17 și cari lucrează la Tipografia de acolo au fost hrăniți de stareție timp de 9 luni cu alimente în valoare de 40.000 lei. Orfanii se îndeletnicesc cu învățarea artei tipografice, după cum orfanele dela Suzana și Pasărea sunt aplicate la țesături și tricotate.

Cu chipul acesta se dă și o directivă practică pe lângă cea culturală religioasă mănăstirilor.

Numai că prea puținii călugări tineri nu simt îndemnul de a folosi bisericii și pe calea amintită.

* * *

Mulțumiri. — Locuitori comunei Băneasa Teleorman au contribuit cu sume dela 500-1000 lei pentru cumpărarea clopotelor bisericii din sat, strângând astfel suma de 30.000 lei.

Sume mai însemnate au dat:

D-l Lucian Bildirescu, proprietar 3000. lei; Petre Filip plugar. 4000. lei; Tot dânsul a mai cumpărat p. biserică 2 steaguri în valoare de 5000 lei și cărți de ritual în valoare de 2500 lei.

D-l Alexandru Șunescu comerciant în Roșiorii de Vede, a împodobit biserica de Sfințele sărbători ale Învierii D-lui cu un rând de vestminte preoțești în valoare de 15000 lei.

La un valoros preot, cum este preotul I. Popescu-Băneasa, nu se putea să nu răspundă cu atâta dărnicie credincioșii săi. Dumnezeu să înmulțească darul duhovnicesc al unuia și pe cele materiale ale celorlalți spre mai marea mărire a Lui.

* * *

In preziua Sf. Ilie s'a stins din viață în comuna Toplița-română de pe Mureș bătrânul tată al I. P. S. Mitropolit Primat Miron, GHEORGHE CRISTEA în

vârsta de 93 ani. Ziua decesului vrednicului plugar ardelean, căruia D-zeu i-a hărăzit să dea țării întregite, una din cele mai luminoase figuri ale Bisericii române, coincidând cu aceia a nașterii I. P. S. nostru stăpân, am unit rugăciunile noastre către Cel Atotputernic, pentru îndelungă înziliră a păstorului suprem și de odihnă în pacea vecinică a fericitului părinte. I. P. S. Mitropolit Primat aduce mulțumiri călduroase atât unora cât și celorlalți, clerici și credincioși, cari s'au grăbit să-l aducă aproape simultan urări de sănătate și condoleanțe pentru pierderea încercată.

* * *

Preotul Traian Popescu, dela parohia Fierbinți-Ilfov a fost medaliat de M. S. Regele cu medalia Coroana României în gradul de ofițer, pentru meritele câștigate în timpul ocupațiunii dușmane. Decret No. 51072/5799.

* * *

Enciclica pastorală cu privire la îndreptarea calendarului o vor citi toți preoții în biserică sau în adunările dela cercurile pastorale, dând poporului instrucțiuni asupra lui. Ea s'a trimis într'un supliment aparte al Apostolului, tuturor preoților și cântăreților

* * *

Cu ocazia conferințelor generale ale Preoților din jud. Ilfov. seria II-a și din inițiativa Pr. C. Dumitrescu dela parohia Ileana, s'a strâns în folosul studenților suma de lei 700; ce a fost depusă la ziarul «Universul»

* * *

Ierodiaconul Inochentie Dincă a fost reprimat la Mănăstirea Cernica

* * *

Ministerul Cultelor cu adresa nr. 36690 și 37299/924 Ne face cunoscut, că sf. Episcopie a Râmnicului Nou-Severin și Sf. Episcopie a Buzăului, au exclus din monahism pentru abateri grave dela regulele vieții mănăstirești pe următoarele monahii:

1. Monahia Evghenia Olaru, dela M-rea Horezu jud. R. Vâlcea și

2. Momahia Zenaida Răducanu, dela M-rea Cotești jud. Buzău, Niciuna din sus numitele foste monahii să nu fie permise la vreuna din mănăstirile de maici ale aceste eparhii.

* * *

In chestiunea repausului duminical s'a primit următoarea telegramă de mulțumire:

Poporul creștin din Târgoviște, comercianți, industriași și funcționarii comerciali, convocați în întrunire publică, de preoții din localitate, cu profund respect exprimă înaltului Chiriarh, mulțumirile sale pline de adâncă recunoștință pentru înaltul sprijin ce ați binevoit a da ideiei de dreptate și legalitate. În urma intervențiilor repetate și stăruitoare a I. P. S. V., autoritățile locale au fost silite, cu începere de azi, să respecte riguros în întregime legea repausului duminical, atât în Târgoviște, cât și în județ.

Să trăiți mulți ani, pentru a conduce turma drept credincioasă pe calea binelui.
Președinte, *Preotal Aramă.*

* * *

Fapte ale nulei creștine. — Preotul C. Năescu dela bis. Capra din Capitală desfășoară o activitate laudabilă la Azilul de orbi „Vatra luminoasă“ unde este și confesor. Ajutat de medicii spitalului D-1 și D-na D-ri Paul Leonida, pe lângă conferințele educative morale ce ține regulat săptămânal dă și ajutosre orbilor.

La aceste ședințe culturale ia parte activă și corul orbilor, cântând cântece religioase și patriotice pe trei și patru voci, acompamați tot dintre orbi la pian. În ziua

de Paști li s'a dat ofrande în natură, strânse de preotul Năescu: Cozonaci, peste 4000 ouă, vreo opt decalitri vin, 60 pălării de paie, 40 șepci, 50 rochițe la copiii orbilor ce urmează școală etc. Nu se poate o mulțămire pastorală mai mare ca atunci când faci prin acțiunea ta de preot al lui Hristos să strălucească în sufletele celor orbiți, o rază de lumină mângâietoare, mai ales când aceste suflete sunt lipsite de lumina trupearcă, cum este eazul de față. Cinste unor asemenea preoți cari trăesc și pentru alții!

* * *

CĂTRE ABONAȚI: Rugăm pe cei ce nu ne-au plătit abonamentul să ni-l trimită neîntârziat. Vom fi nevoiți a-i da pe listă p. c. protopopi spre a-i încasa.

CĂRȚI APĂRUTE

„MANĂSTIREA CĂLDĂRUȘANI“

de Ieromnahul DAMIAN STĂNOIU.
Lucrare de peste 120 de pagini, cu anexe de documente și multe ilustrațiuni. Prefața de Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Primat.

Se găsește de vânzare la mănăstire, la schitul Icoana, la Tipografia Cărților Bisericești, la librăria Pavel Suru și la autor, în str. Sf. Ștefan No. 8, București.

Un exemplar costa 45 lei. Pe hârtie de lux 80 lei.

* * *

A apărut volumul «**Prin Locurile Sfinte**» de teologul *Griivas Dem. Cruceanu*, conținând descripțiuni luate la fața locului despre **Leagănul Creștinătății**, despre **Ierusalimul cu împrejurimile sale**, despre **Locurile de închinare pentru creștini, e-vrei și turci** etc

Volumul este scris într'un stil popular, are conținutul atrăgător și interesant pentru toată lumea. Prețul 16 lei.